

ISO-ANALYSE: INKOMENSPOSITIE STUDENT

UTRECHT, AUGUSTUS 2002

ISO (INTERSTEDELIJK STUDENTEN OVERLEG)
DRIEHARINGSTRAAT 25, 3511 BH UTRECHT
TEL: 030-230 26 66 / FAX: 030-230 44 11
E-MAIL: ISO@ISO.NL / SITE: WWW.ISO.NL

Inhoudsopgave

<i>Inhoudsopgave</i>	2
<i>Voorwoord</i>	2
<i>1. Inkomsten studenten</i>	3
1.1 Vergelijking met de bijstand	3
1.2 Ontwikkeling van de bedragen (uitwonend)	3
1.3 Ontwikkeling van de bedragen (thuiswonend)	5
1.4 Vergelijking uitwonende – thuiswonende beurs (kamerhuur).....	6
1.5 De nieuwe belastingwet en studiefinanciering	7
1.6 Verlegging peiljaar	7
<i>2. Aanbevelingen ISO</i>	10
<i>Bronvermelding</i>	11
<i>Bijlage A: Cijfers uitwonende studenten</i>	12
Bedragen SF en bijstand voor 23-jarigen (1996-2002)	12
Procentuele groei SF en bijstand voor 23 jarigen (1996-2002).....	12
<i>Bijlage B: Cijfers thuiswonende studenten</i>	13
Bedragen SF en bijstand voor 23-jarigen (1996-2002)	13
Procentuele groei SF en bijstand voor 23 jarigen (1996-2002).....	13

Voorwoord

Deze analyse is een aanvulling op de analyse van juni 2002¹ die specifiek over de inkomenspositie van studenten gaat. In deze analyse wordt wat dieper ingegaan op de cijfers achter de constatering die reeds in de eerder genoemde analyse zijn gedaan. Deze analyse is bedoeld als achtergrondmateriaal bij het gesprek dat ISO en LSVb op vrijdag 2 augustus met de afdeling SFB van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen zullen voeren.

¹ 'ISO-analyse Inkomenspositie Studenten'. ISO, juni 2002

1. Inkomsten studenten

1.1 Vergelijking met de bijstand

Uit het rapport van Regioplan² blijkt dat HO-studenten van 23 jaar, die zowel basis-, aanvullende beurs en een lening ontvangen (thuiswonend: € 460,- en uitwonend: € 615,-), minder krijgen dan een jongere van 23 die bijstand ontvangt (€ 747,-). De ontwikkelingen van de hoogte van bedragen van de SF en de de bijstand voor 23-jarigen zijn terug te vinden in de bijlage A en B.

- *Studenten hebben meer uitgaven dan bijstandsgerechtigden (bijstand is immers bedoeld voor de kosten van het levensonderhoud), zij moeten immers ook collegegeld betalen en studiemateriaal aanschaffen. Toch krijgen zij minder dan bijstandsgerechtigden.*
- *In tegenstelling tot wat het rapport suggereert, krijgen studenten, in tegenstelling tot jongeren in de bijstand, niet dit hele bedrag van de overheid. Zij 'krijgen' slechts een basisbeurs (ongeveer 1/3^e van de hele som) de rest krijgen ze van hun ouders (1/3^e)(of van de overheid als hun ouders niet kunnen betalen) en kunnen ze lenen (1/3^e). Bovendien moeten ze die gehele basisbeurs (dus ook hun eten en het dak boven hun hoofd!) ook nog eens terug betalen als ze niet de benodigde studieresultaten behalen.*
- *80% van de studenten heeft geen recht op huursubsidie. Uitwonende bijstandsgerechtigden over het algemeen wel.*

1.2 Ontwikkeling van de bedragen (uitwonend)

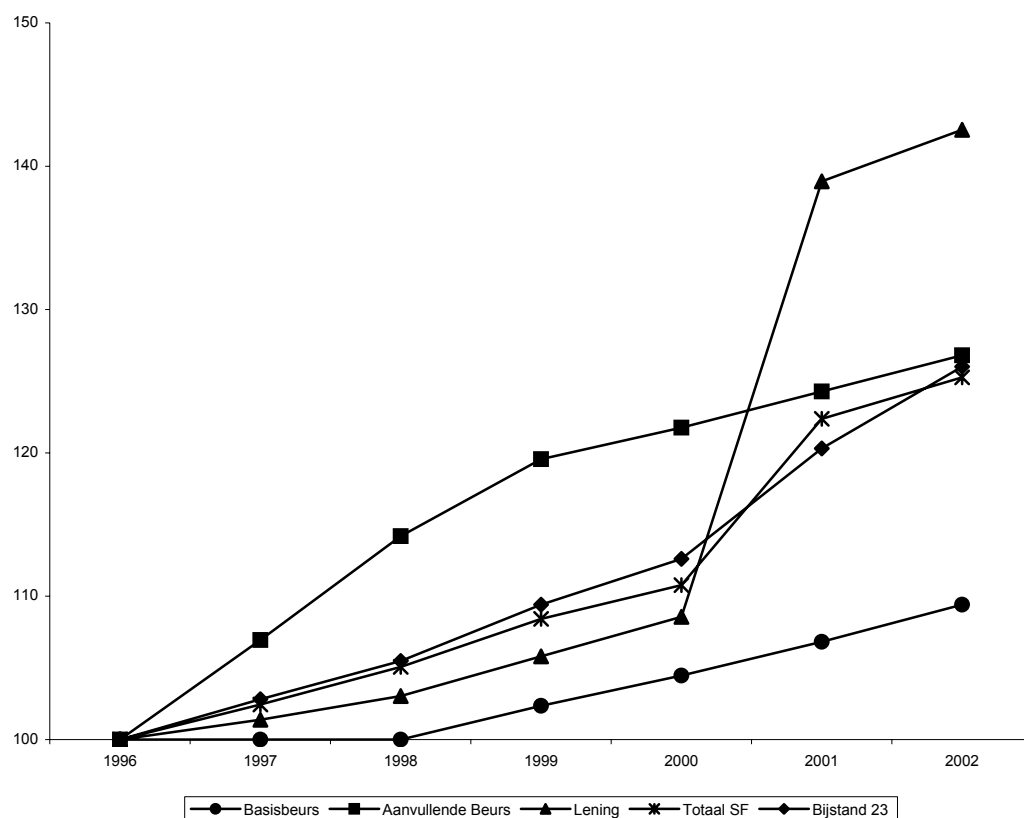
Uit tabel 1 blijkt dat de stijging van het totaal dat een uitwonende student (in de periode 1996-2002) aan SF kan ontvangen (+25%) overeenkomt met de stijging van de bijstand in dezelfde periode (+26%). Kijken we naar de bedragen waaruit de SF is opgebouwd dan zien we dat de stijging vooral wordt veroorzaakt door de stijging van de aanvullende beurs (+27%) en het leengedeelte (+43%). De basisbeurs (+9%) blijft ver achter. Dit wordt nogmaals in Grafiek 1 weergegeven.

Tabel 1: Cumulatieve groei uitwonende beurs (jan. 1996 = 100)

	jan. 1996	jan. 1997	jan. 1998	jan. 1999	jan. 2000	jan. 2001	jan. 2002
Basisbeurs	100	100	100	102	104	107	109
Aanvullende Beurs	100	107	114	120	122	124	127
Lening	100	101	103	106	109	139	143
Totaal SF	100	102	105	108	111	122	125
Bijstand 23	100	103	105	109	113	120	126

² 'Inkomenspositie van Studenten'. Een vergelijkend onderzoek naar de ontwikkeling van de overdrachtscomponenten voor studenten, bijstandsontvangers en ontvangers van het minimumloon.' Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan Onderzoek Advies en Informatie B.V. in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur, en Wetenschappen

Grafiek 1: Cumulatieve groei uitwonende beurs (jan. 1996 = 100)

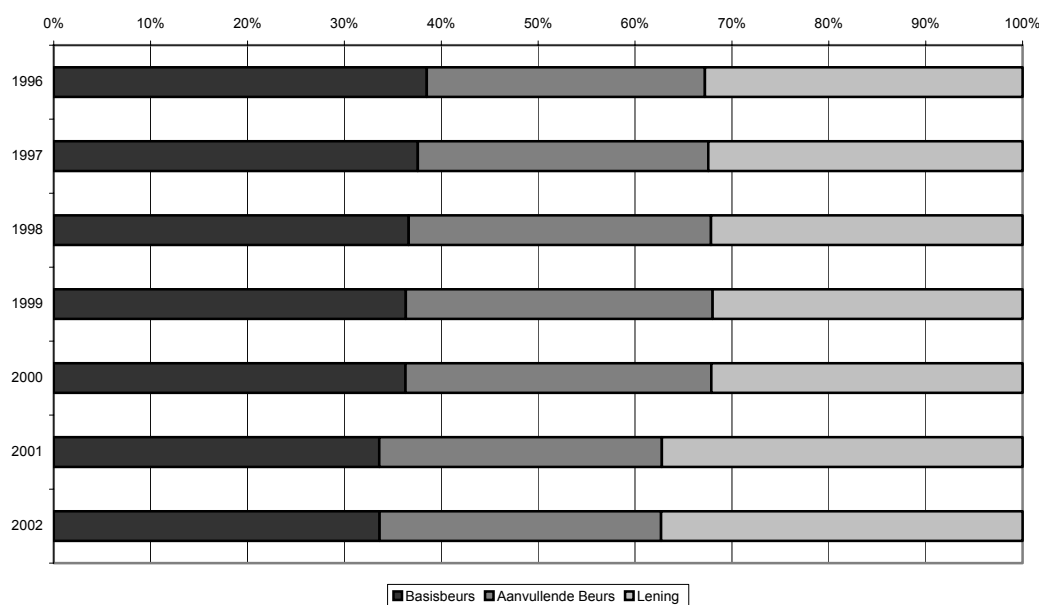
Uit tabel 2 blijkt dat er in de opbouw van de SF verschuivingen zijn te constateren, ten koste van de basisbeurs. Bestond de SF in 1996 nog uit 38% basisbeurs, 29% aanvullende beurs en 33% lening, in 2002 zijn deze: 34% basisbeurs, 29% aanvullende beurs en 37% lening. Terwijl het percentage aanvullende beurs constant blijft verschuift een gedeelte van de basisbeurs naar het leengedeelte.

Tabel 2: Opbouw SF (uitwonend)

	jan. 1996	jan. 1997	jan. 1998	jan. 1999	jan. 2000	jan. 2001	jan. 2002
<i>Basisbeurs</i>	38%	38%	37%	36%	36%	34%	34%
<i>Aanvullende Beurs</i>	29%	30%	31%	32%	32%	29%	29%
<i>Lening</i>	33%	32%	32%	32%	32%	37%	37%
Totaal SF	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Dit alles wordt grafisch weergegeven in grafiek 2.

Grafiek 2: Opbouw SF (uitwonend)

1.3 Ontwikkeling van de bedragen (thuiswonend)

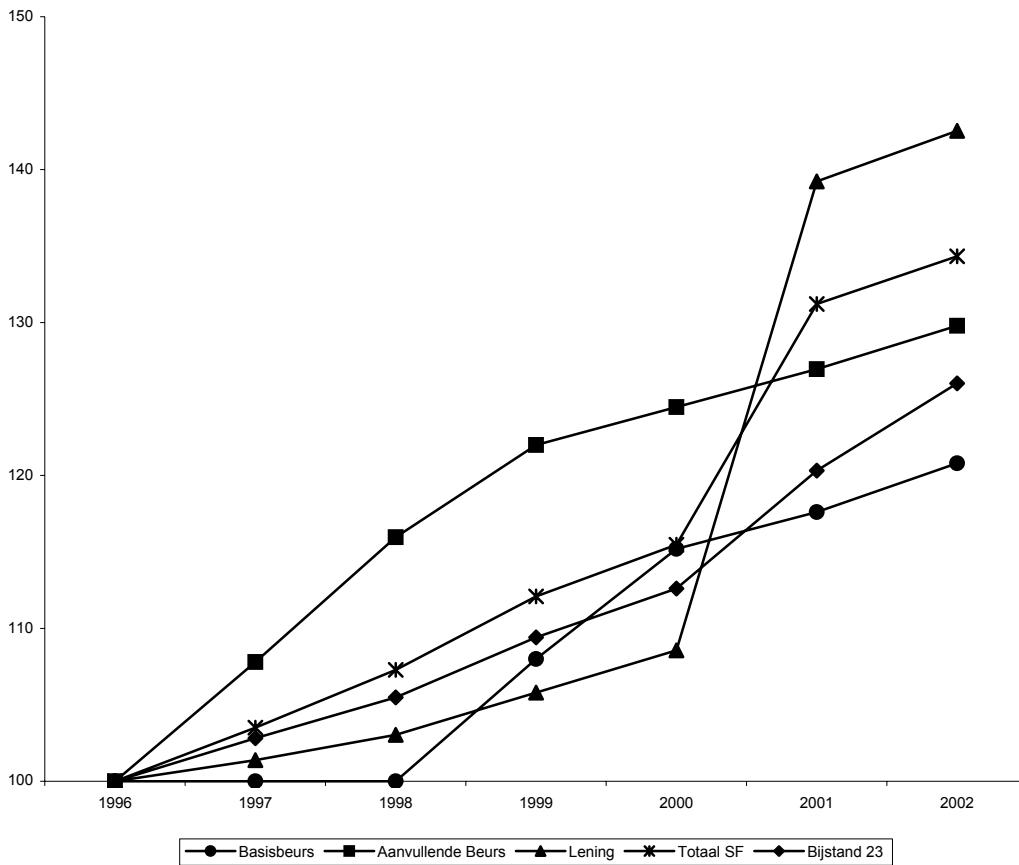
Uit tabel 3 blijkt dat voor thuiswonenden het totaal dat een student aan SF kan ontvangen in de periode 1996-2002 sterker is gegroeid (+34%) dan de bijstand in dezelfde periode (+26%). Als we echter naar de posten kijken waaruit de SF is opgebouwd, dan zien we dat dit komt door de stijging van de het leengedeelte (+43%) en de aanvullende beurs (+30%). De basisbeurs (+21%) blijft wederom achter.

Tabel 3: Cumulatieve groei thuiswonende beurs (jan. 1996 = 100)

	jan. 1996	jan. 1997	jan. 1998	jan. 1999	jan. 2000	jan. 2001	jan. 2002
<i>Basisbeurs</i>	100	100	100	108	115	118	121
<i>Aanvullende Beurs</i>	100	108	116	122	124	127	130
<i>Lening</i>	100	101	103	106	109	139	143
Totaal SF	100	104	107	112	115	131	134
Bijstand 23	100	103	105	109	113	120	126

Dit alles wordt grafisch weergegeven in grafiek 3.

Grafiek 3: Cumulatieve groei thuiswonende beurs (jan. 1996 = 100)

De veranderingen in de opbouw van de SF voor thuiswonenden staan weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: Opbouw SF (thuiswonend)

	jan. 1996	jan. 1997	jan. 1998	jan. 1999	jan. 2000	jan. 2001	jan. 2002
<i>Basisbeurs</i>	16%	16%	15%	16%	16%	15%	15%
<i>Aanvullende Beurs</i>	37%	38%	40%	40%	40%	35%	35%
<i>Lening</i>	47%	46%	45%	44%	44%	50%	50%
Totaal SF	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Uit tabel 4 blijkt een lichte verschuiving van basis- en aanvullende beurs naar het leengedeelte.

1.4 Vergelijking uitwonende – thuiswonende beurs (kamerhuur)

Het verschil in uitgaven tussen uitwonende en thuiswonende studenten ligt vooral in de kamerhuur. Het verschil tussen het normbedrag voor uitwonend (€ 661,91) en thuiswonend (€ 502,72) (particulier verzekerd) is op dit moment € 159,19. Terwijl uit cijfers van de LSVb blijkt dat een studentenkamer gemiddeld € 220,08 kost. Hier hebben we extra kosten m.b.t. tot het uitwonend zijn nog niet meegerekend.

1.5 De nieuwe belastingwet en studiefinanciering

In het nieuwe belastingsysteem wordt een vermogenstoets toegevoegd doordat het belastbaar inkomen in box 3 ook wordt meegerekend als ouderlijk inkomen. In het oude systeem was vermogensbelasting geen criterium.

- *Voor ouders die wat gespaard hebben heeft dit grote gevolgen. Door deze administratieve wijziging in de berekening kan hun ouderlijke bijdrage aanmerkelijk hoger uitkomen en dus de aanvullende beurs aanmerkelijk lager. De oorzaak is dat ook de inkomsten uit box 3 als belastbaar inkomen worden meegerekend. Voorheen werden bezittingen niet geteld voor de berekening van de ouderlijke bijdrage, vermogensbelasting speelde evenmin een rol. Maar nu wordt tot het ouderlijk inkomen ook box 3 gerekend waarin 4% van gespaard geld als inkomen wordt opgevoerd.*

1.6 Verlegging peiljaar

Het peiljaar voor de vaststelling van de ouderlijke bijdrage is per 1 januari 2002 gewijzigd. Waar voorheen als peiljaar het belastingjaar drie jaar eerder werd genomen (voor 2001 dus 1998), wordt nu als peiljaar het belastingjaar twee jaar eerder genomen (voor 2002 dus 2000 i.p.v. 1999). Op zich niets vervelends maar:

- *Door loonsindexering zal het loon van de meeste Nederlanders in 2000 hoger zijn dan in 1999. Hier wordt geen rekening mee gehouden met het berekenen van de ouderlijke bijdrage, waardoor in de meeste gevallen de aanvullende beurs lager zal uitvallen dan wanneer het peiljaar niet zou zijn verschoven.*

2. Uitgaven studenten

Als we praten over de inkomenspositie van studenten, is het verstandig om niet alleen te kijken naar datgene wat er binnenkomt, maar ook naar datgene wat er betaald moet worden. Immers, als blijkt dat studenten voor veel hogere kosten komen te staan, dan zal dat ergens gecompenseerd moeten worden. Hieronder een vergelijkende tabel over de uitgaven van studenten. Vergeleken worden de minimum bedragen die het NIBUD stelt in zijn ‘Geldwijzer Studenten’, de gemiddelde uitgaven door uitwonende studenten genoemd in een enquête van het ISO onder 240 studenten en de bedragen waar de IB-Groep vanuit gaat bij het berekenen van het normbudget.

	NIBUD	ISO-enquête**	Normbudget IBG
Collegegeld	110,80	110,80	110,80
Studiemateriaal	—	40,62	46,92
Huur	192,50	226,46	Levens- onderhoud: 470,24
Gemeentelijke heffingen	—	—	
Voeding	141	135,53	
Telefoonkosten	—	40,45	
Krant	(18)	16,76	
Sportvereniging	(7,85)	—	
Tv-abonnement	(7,50)	—	
Vervoerskosten	—	28,47	
Fiets	5	—	
Kleding & schoenen	40	75,11	
Inventaris	—	—	
Onderhoud	—	8,13	
Waskosten	8	21,55	
Schoonmaakartikelen	7		
Persoonlijke verzorging	9		
Uitgaan, roken, cadeau's ed.	—	83,65	
Tandartsverzekering	4,50	34,10	
Aanvullende ziektekostenverzekering	—		
Inboedelverzekering	2,25		
Aansprakelijkheidsverzekering	2,25		
Ziektekostenverzekering	39,95		
			39,95
MINIMUM totaal	562,25*	878,60***	661,91

Bedragen zijn in €

* is totaal zonder getallen tussen haakjes en €0.- gerekend voor posten met —

** Dit zijn de resultaten van de uitwonende studenten

*** Dit is het totaal, met €0.- gerekend voor posten met —

2.1 NIBUD

Het minimum bedrag van het NIBUD komt dus uit op € 562,25 . Dit zijn de minimum uitgaven die nodig zijn om rond te komen. Bij dit totaal zijn nog niet eens meegerekend:

- Studiemateriaal (boeken, readers, excursies ed.) (door de IBG op € 46,92 gesteld)
- Gemeentelijke heffingen
- Telefoonkosten
- Aanvullende ziektekostenverzekeringen
- Kranten (gemiddeld € 18)
- Lidmaatschappen van sportverenigingen (gemiddeld € 91per jaar)
- Tv-kosten (gemiddeld € 7,50)
- Vervoerskosten naast de OV-kaart
- Inventaris van de kamer
- Onderhoud van de kamer
- Uitgaan
- Roken
- Cadeaus
- Vakanties ed.

Het totaal aan uitgaven zal dus veel hoger uitkomen dan het normbudget van de IB-Groep.

2.2 ISO-enquête

De ISO-enquête is gehouden onder 240 studenten. De resultaten staan in de tabel hierboven (dit zijn de resultaten van de uitwonende studenten). Zoals duidelijk te zien is, liggen de benodigde uitgaven voor studenten ver boven het normbudget. Opvallend is dat de gemiddelde kamerhuur in werkelijkheid ver boven de richtlijn van het NIBUD blijkt te liggen (€ 226,- i.p.v. € 192,50). Uit de enquête van het IOWO die gehouden is onder Nijmeegse studenten kwam een gemiddelde kamerhuur van €233,19 naar voren.

In de ISO-enquête konden studenten ook aangeven of ze krap zaten, of ze moesten bezuinigen, en zo ja, waar dan op. De resultaten:

	Krap	Eten	studiemateriaal	Studie activiteiten	kleding	Hobby's	uitgaan
Meestal	45.86%	8.20%	7.46%	9.85%	40.29%	17.91%	16.54%
Af en toe	33.83%	32.09%	18.65%	40.91%	42.53%	32.09%	50.75%
Bijna nooit	14.28%	28.35%	31.34%	28.03%	8.96%	32.09%	21.64%
nooit	6.0%	31.34%	42.53%	21.21%	8.21%	17.91%	10.44%

3. Aanbevelingen ISO

- **Verhoog het normbudget:** Het moet worden aangepast aan de verhoogde kosten voor levensonderhoud. Zowel het NIBUD als de ISO-enquête laten duidelijk zien dat de kosten voor het levensonderhoud zoals gebruikt door de IB-Groep niet correct zijn. Dit geldt specifiek voor uitwonende studenten. De kosten voor het levensonderhoud van uitwonende studenten is minstens gelijk aan de bijstand van een 23-jarige. Het normbudget is niet voldoende om de noodzakelijke kosten van studenten mee te dekken.
- **Maak een splitsing in kosten voor levensonderhoud** (deze zouden een gift moeten zijn, vreemd dat een student nu zijn eten en slaappleats moet terugbetalen als hij niet goed genoeg heeft gestudeerd) en kosten voor de studie (dit zou een lening moeten zijn, die omgezet wordt in een gift als wordt voldaan aan de prestatienorm).
- **Trek de scheve groei van basisbeurs en aanvullende beurs ten opzichte van de rentedragende lening binnen het normbudget recht.** In principe zouden de basisbeurs en aanvullende beurs evenveel gegroeid moeten zijn als de lening. Dit is nu niet het geval.
- **Indexeer het normbudget ieder jaar aan de hand van een zogenaamde 'studentenindex'.** Deze houdt rekening met de stijging van specifieke kosten voor studenten zoals kamerhuur die extra stijgt als gevolg van kamernood.
- **Indexeer, een maal extra, de bedragen met betrekking tot het inkomen van de ouders,** waarmee de ouderlijke bijdrage wordt vastgesteld, , in verband met het verleggen van de peildatum.
- **Pas de berekening van de ouderlijke bijdrage aan op het nieuwe belastingstelsel,** waarbij moet worden voorkomen dat studenten minder aanvullende beurs krijgen door dat nieuwe stelsel (voorkom dus dat de ouderlijke bijdrage hoger uitvalt doordat de ouders bijv. gespaard hebben).
- **Pas de regelingen voor huursubsidie zo aan** dat studenten die op kamers wonen (dit zijn ook minima!) ook recht hebben op huursubsidie.
- Uit onderzoek van het ISO blijkt dat in een kwart van de studentensteden in Nederland, de Zalmsnip wordt geminderd op de gemeentelijke heffingen. Studenten hoeven deze heffingen meestal niet te betalen en lopen zo de Zalmsnip mis. **Zie erop toe dat in gemeentes waar dat gebeurt, studenten de Zalmsnip alsnog kunnen aanvragen.**

De Minister heeft al vaker aangegeven dat studenten niet meer studievertraging oplopen, ondanks het feit dat ze meer zijn gaan werken. Helaas heeft dit extra werken naast de studie wel andere effecten: Studenten worden steeds minder actief naast hun studie. Het ISO krijgt steeds meer signalen uit verenigingen dat ze de commissies en besturen niet meer gevuld krijgen. De het huidige regime van studiefinanciering lijkt tot gevolg te hebben dat studenten zich minder verbreden naast hun studie. Een deel van de academische vorming van studenten dreigt hiermee te verdwijnen. We moeten ons de vraag stellen of dat nu de bedoeling moet zijn van de studiefinanciering: Ervoor zorgen dat studenten zo snel mogelijk hun studie erdoor heen jagen, in combinatie met bijbaantjes omdat ze anders niet rondkomen. Van verbreding is steeds minder sprake en de academische vorming door bestuurs- en verenigingswerk dreigt te verdwijnen. Dit is niet het beeld van een academische gemeenschap zoals het ISO die graag ziet...

Bronvermelding

drs. E. Verveen en drs. R.C. van Waveren *'Inkomenspositie van Studenten'. Een vergelijkend onderzoek naar de ontwikkeling van de overdrachtscomponenten voor studenten, bijstandsontvangers en ontvangers van het minimumloon.'* Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan Onderzoek Advies en Informatie B.V. in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur, en Wetenschappen

Interstedelijk Studenten Overleg *'ISO-analyse Inkomenspositie Studenten'*.
Utrecht, juni 2002

Bijlage A: Cijfers uitwonende studenten

Bedragen SF en bijstand voor 23-jarigen (1996-2002)

	jan. 1996	jan. 1997	jan. 1998	jan. 1999	jan. 2000	jan. 2001	jan. 2002
<i>Basisbeurs</i>	425	425	425	435	444	454	465
<i>Aanvullende Beurs</i>	317	339	362	379	386	394	402
<i>Lening</i>	362	367	373	383	393	503	516
Totaal SF	1104	1131	1160	1197	1223	1351	1383
Bijstand 23	1349	1387	1423	1476	1519	1623	1700

Bedragen zijn in guldens

Procentuele groei SF en bijstand voor 23 jarigen (1996-2002)

	jan. 1996	jan. 1997	jan. 1998	jan. 1999	jan. 2000	jan. 2001	jan. 2002
<i>Basisbeurs</i>	-	0,0%	0,0%	2,4%	2,1%	2,3%	2,4%
<i>Aanvullende Beurs</i>	-	6,9%	6,8%	4,7%	1,8%	2,1%	2,0%
<i>Lening</i>	-	1,4%	1,6%	2,7%	2,6%	28,0%	2,6%
Totaal SF	-	2,4%	2,6%	3,2%	2,2%	10,5%	2,4%
Bijstand 23	-	2,8%	2,6%	3,7%	2,9%	6,8%	4,7%

Bedragen zijn in guldens.

Bijlage B: Cijfers thuiswonende studenten

Bedragen SF en bijstand voor 23-jarigen (1996-2002)

	jan. 1996	jan. 1997	jan. 1998	jan. 1999	jan. 2000	jan. 2001	jan. 2002
<i>Basisbeurs</i>	125	125	125	135	144	147	151
<i>Aanvullende Beurs</i>	282	304	327	344	351	358	366
<i>Lening</i>	362	367	373	383	393	504	516
Totaal SF	769	796	825	862	888	1009	1033
Bijstand 23	1349	1387	1423	1476	1519	1623	1700

Bedragen zijn in guldens.

Procentuele groei SF en bijstand voor 23 jarigen (1996-2002)

	jan. 1996	jan. 1997	jan. 1998	jan. 1999	jan. 2000	jan. 2001	jan. 2002
<i>Basisbeurs</i>	-	0,0%	0,0%	8,0%	6,7%	2,1%	2,7%
<i>Aanvullende Beurs</i>	-	7,8%	7,6%	5,2%	2,0%	2,0%	2,2%
<i>Lening</i>	-	1,4%	1,6%	2,7%	2,6%	28,2%	2,4%
Totaal SF	-	3,5%	3,6%	4,5%	3,0%	13,6%	2,4%
Bijstand 23	-	2,8%	2,6%	3,7%	2,9%	6,8%	4,7%

Bedragen zijn in guldens.